

УДК 334.758:338.48(438+477)

*І. П. Мандрик, к. геог. н., доц. кафедри
країнознавства і міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки (Україна, м.Луцьк)*

**Польсько-український транскордонний
туристичний кластер у межах Люблінського
воєводства та Волинської області як нова форма
міжрегіонального співробітництва**

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин СНУ імені Лесі Українки*

В статті обґрунтовано доцільність створення польсько-українського транскордонного кластера в межах Люблінського воєводства та Волинської області. Визначено передумови та переваги створення транскордонного кластера в межах Люблінського воєводства Польщі та Волинської області України.

Ключові слова: транскордонний туристичний кластер, Люблінське воєводство, Волинська область.

Mandryk I.P. Polish-Ukrainian cross-border tourism cluster in Lublin region and Volyn region as a new form of inter-regional cooperation. The feasibility of the Polish-Ukrainian cross-border cluster creation in Lublin region and Volyn region is justified in the article. The background and advantages of cross-border cluster in Lublin region of Poland and Volyn region of Ukraine are defined.

Key words: cross-border tourism cluster, Lublin region, Volyn region, Poland, Ukraine.

Актуальність теми дослідження. Сьогодні особлива увага приділяється створенню туристичних кластерів, які є специфічними організаційними формами об'єднання державних, наукових, освітніх, громадських та приватних структур, що здійснюють свою діяльність у туристичній сфері та розташовані на суміжних територіях. [1].

Така форма міжрегіонального співробітництва як транскордонний туристичний кластер має ряд суттєвих переваг: по-перше, вони вже успішно інтегруються в європейську економіку, по-друге, прискорюють розвиток туристичного бізнесу. Діяльність туристичних кластерів спрямована на забезпечення пристосування до умов зовнішніх ринків туристичних послуг, максимального використання ресурсів, підвищення інтелектуального потенціалу працівників [4].

На нашу думку, на часі доцільним та актуальним є створення транскордонного туристичного кластеру в географічних межах Люблінського воєводства Республіки Польщі та Волинської області України, які входять до

євро регіону “Буг”. Очевидно, що для розвитку туризму прикордонні регіони можуть успішно використовувати потенціал, що є у них, – сприятливу екологічну ситуацію, туристично-рекреаційні ресурси, саме прикордонне положення тощо.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності створення польсько-українського транскордонного кластера в межах Люблінського воєводства та Волинської області.

Згідно з поставленою метою нами вирішувалися наступні **завдання**: виявити передумови і чинники створення транскордонного туристичного кластеру в межах Люблінського воєводства Польщі та Волинської області України; визначити конкурентні переваги транскордонного туристичного кластеру; розкрити організаційну структуру польсько-українського туристичного кластеру.

Виклад основного матеріалу. Передумовами створення польсько-українського транскордонного туристичного кластеру в межах Люблінського воєводства та Волинської області є наступні:

1. Успішний досвід реалізації спільних транскордонних проектів у сфері туризму, зокрема:

– в рамках Програми добросусідства Польща-Білорусь-Україна Interreg IIIA/Tacis CBC 2004–2006 pp., було реалізовано такі проекти, як “Проведення семінарів-тренінгів із питань започаткування сільського зеленого туризму у Волинській області”, 2003 р.; “Розвиток агротуризму в євро регіоні “Буг””; траса “Євротрикутник приязні: Люблін–Луцьк–Брест”, 2004 р.; з липня 2006 р. по січень 2007 р. було реалізовано проект “Туризм без кордонів – промоція туристичних центрів євро регіону “Буг” [3];

– створення Бюро обслуговування туристського руху в культурно-розважальному осередку м. Звезжинець (Республіка Польща), опрацьовано концепцію його облаштування за участю українських і польських спеціалістів);

– через велику прихильність європейців до велотуризму, створюються нові та реставруються вже наявні велосипедні маршрути: у 2008 р. був реалізований проект “Розбудова мережі велосипедних доріжок м. Любліна, які сполучають транскордонні велосипедні шляхи”, до якого згодом приєдналося й українське місто Луцьк;

– у липні–грудні 2009 р. за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польща втілено в життя проект “Стратегія туристичного розвитку міста Луцька в умовах транскордонних євроінтеграційних процесів”. За результатом проекту розроблено Стратегію туристичного розвитку міста Луцька [5];

– розробка моделі співпраці між громадськими організаціями та місцевою владою Любліна та Луцька у сфері туризму та промоції стало результатом проекту, який реалізовувався у липні–грудні 2010 р. під назвою “Їдь до сусіда: транскордонне співробітництво для розвитку туризму”;

– у липні 2011 р. відбулось підписання тристоронньої українсько-польсько-білоруської декларації про реалізацію проекту зі створення міждержавних інформаційних центрів екологічного туризму, які діятимуть у Луцьку, Любліні та Бресті (єврорегіон “Буг”). А у вересні цього ж року відбулись Дні добросусідства у місцевості Адамчуки-Збереже Шацького району й Володавського повіту (Кордон–1055) та Кречів-Крилів Іваничівського району й Замостського повіту (Кордон–855) поблизу лінії українсько-польського державного кордону [2];

– розвитку прикордонної співпраці у туристичній галузі сприяють також українсько-польські екологічні проекти, зокрема “Сприяння політиці постійного розвитку і захисту навколишнього середовища в контексті транскордонної співпраці між Україною та Польщею”, реалізований в єврорегіоні.

2. Значні обсяги взаємних туристичних обмінів: Люблінське воєводство у 2011 р. відвідало 120 тис. українських туристів, а у 2012 р. – 750 тис. осіб. Значну частку туристів у Волинську область також становлять жителі Люблінського воєводства Польщі [6].

3. Природно-кліматичні особливості та природно-ресурсний потенціал, які дозволяють розвивати спеціалізований (спостереження за природою, полювання з камерою, пішохідний, велосипедний, водний туризм), лікувально-оздоровчий (на базі мінеральних джерел та санаторно-курортних закладів) та екологічний туризм (на базі національних парків, природних заповідників, пам’яток садово-паркового мистецтва, великої кількості озер тощо).

4. Наявність унікальних історичних, архітектурних та культурних пам’яток, спільність історичних подій та видатних постатей, що становить цінність для розвитку пізнавального туризму та створюють умови для створення спільних туристичних продуктів та маршрутів в межах транскордонного туристичного кластеру.

5. Розвинена мережа закладів підготовки кадрів для туристичної сфери та наявність інтелектуального потенціалу і висококваліфікованих працівників у сфері туризму, охорони здоров’я та рекреації. В Люблінському воєводстві підготовку здійснюють п’ять державних університетів і декілька десятків

приватних вузів, в яких навчаються не тільки польські студенти, але й із закордону. У Волинській області підготовку кваліфікованих кадрів для туристичної сфери здійснюють Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, Волинський інститут економіки та менеджменту (ВІЕМ), Луцький гуманітарний університет (ЛГУ), Луцький інститут розвитку людини університету “Україна” (ЛІРоЛ), Луцький національний технічний університет (ЛНТУ) за спеціальностями “Туризм”, “Готельне господарство” та “Організація обслуговування в готелях і туристських комплексах”.

6. Сприятливе географічне розташування на перетині транзитних міжнародних шляхів (автомобільних, залізничних та авіаційних).

7. Значна кількість закладів розміщення туристів (готелів, мотелів, санаторно-курортних закладів, притулків та туристичних баз, агротуристичних садиб) з відносно низькими коефіцієнтами завантаженості протягом року. Водночас співробітництво на основі впровадження кластерної моделі розвитку туризму в транскордонному регіоні дозволить активізувати туристичні підприємства Люблінського воєводства та Волинської області до спільних розробок комплексних туристичних продуктів та забезпечити вищий рівень використання потужностей закладів розміщення транскордонного регіону, оскільки для транскордонного туризму сезонність є менш вираженою.

8. Розвинена мережа інституцій та організацій підтримки малого та середнього бізнесу, в тому числі туристичного, а також професійних бізнес-асоціацій та інноваційних структур (агенції регіонального розвитку, туристичні асоціації, торгово-

промислові палати, туристичні палати, асоціації та центри підтримки малого та середнього бізнесу).

9. Можливість створення транскордонного туристичного кластеру в межах Люблінського воєводства та Волинської області засвідчується Стратегією соціально-економічного розвитку Східної Польщі на період до 2020 р. [7] та Стратегією економічного і соціального розвитку Волинської області до 2015 р., де туризм є пріоритетною для розвитку галуззю [5].

До складу кластеру можуть бути залучені туристичні підприємства, заклади розміщення та оздоровлення, страхові та банківські організації, навчальні заклади, які спеціалізуються на підготовці кадрів для туристичної сфери, професійні асоціації розвитку туризму та підтримки туристичних підприємств, органи місцевого самоврядування, інноваційні структури, заклади культури та релігії.

Створення транскордонного туристичного кластеру дозволить суттєво підвищити рівень конкурентоспроможності туристичної сфери Люблінського воєводства та Волинської області, оскільки формує переваги:

– для підприємців: кооперація учасників кластеру для досягнення певних цілей, але водночас конкуренція на ринках збуту; можливість реалізації некомерційного партнерства; легкість і законність застосування різних схем мінімізації оподаткування; підвищення ефективності взаємодії приватного сектора, органів місцевого самоврядування, бізнес-асоціацій, дослідницьких та освітніх установ в інноваційному процесі; динамічність та гнучкість функціонування; оптимізація господарських процесів на основі створення нових форм об'єднання знань та виробництва; зниження бар'єрів виходу на нові ринки за рахунок уніфікації вимог до продукції та послуг в

межах кластеру; ефективність навчання персоналу внаслідок організованого підходу, можливість адаптації системи професійної освіти регіону до потреб підприємств кластеру; ефективність придбання технічних засобів та програмних продуктів; перенос позитивної репутації кластеру на його учасників (колективний бренд); спільна дистрибутивна мережа; економія на закупівлях за рахунок спільної роботи з постачальниками та посередниками);

– для регіональної економіки: підвищення рівня зайнятості; скорочення виплат по безробіттю з місцевих бюджетів; залучення кваліфікованих вітчизняних та іноземних спеціалістів; сприяння розвитку суміжних секторів в економіці та сфері послуг; збільшення податкової бази; формування нових форм державного управління і перехід від прямого втручання органів влади до управління за допомогою опосередкованих стимулів;

– для населення: зменшення безробіття; розширення пропозиції на місцевих ринках послуг та продукції; комплексність послуг та покращення рівня обслуговування; збільшення можливостей самореалізації та впровадження наукових розробок для науковців та дослідників;

Висновки. Отже, можна стверджувати, що створення транскордонного туристичного кластеру в межах Люблінського воєводства Польщі та Волинської області України стане ефективним методом підвищення рівня розвитку туристичної індустрії регіону, дасть змогу покращити якість туристичної продукції, поліпшити рівень взаємозв'язків між підприємствами, навчальними закладами, органами влади, знизити бар'єри виходу на нові ринки, сприяти розвитку суміжних секторів у економіці, зменшити рівень безробіття, що в цілому сприятиме підвищенню рівня соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів.

Джерела:

1. Біль М. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу : управлінський аспект / М. Біль, О. Крайник // Науковий вісник “Демократичне врядування”. – 2009. – Вип. 4. – С. 12–16.

2. Мігущенко Ю. В. Українсько-польський транскордонний туристичний кластер як форма забезпечення інтегральної конкурентоспроможності / Ю. В. Мігущенко // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і приваблення іноземних інвестицій: регіональний аспект. – К., 2010. – С. 270–275.

3. Мігущенко Ю. Досвід трансформації туристичної галузі в окремих країнах Центральної та Східної Європи для України / Ю. Мігущенко // Вісник КНТЕУ. – 2007. – № 4. – С. 667–672.

4. Палещак І. Транскордонні кластери і транскордонні об'єднання як форми транскордонного співробітництва / І. Палещак // Вісник Львів. ун-ту. Серія міжнародні відносини. – 2008. – Вип. 25. – С. 295–303.

5. Стратегія економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volynrada.gov.ua/>.

6. Główny Urząd Statystyczny [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mir.gov.p>.